

Надія Володимирівна КІПТІЛОВА

*асистент кафедри режисури та хореографії Львівського національного
університету імені Івана Франка*

Іванна Андріївна КОСТУР

*студентка I курсу магістратури «Хореографія» кафедри режисури
та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка*

Науковий керівник:

О. А. Плахотнюк

СТОРИНКИ ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ОНУФРІЙОВИЧА ПІПАША

На основі зібраних даних та архівних матеріалів сім'ї досліджено біографію та творчий шлях Василя Онуфрійовича Піпаша – провідного діяча хореографічного мистецтва України середини ХХ – початку ХХІ ст., артиста, балетмейстера-репетитора Заслуженого академічного Закарпатського народного хору, балетмейстера Національного ансамблю пісні і танцю «Гуцулія», асистента кафедри диригування і співу Прикарпатського університету імені Василя Стефаника, члена Національної всеукраїнської музичної спілки, художнього керівника Народного ансамблю пісні і танцю «Черемош» Львівського національного університету імені Івана Франка.

Ключові слова: хореографія, мистецтво, балетмейстер, хореограф, біографія, народний танець, традиції, народна творчість.

N. Kiptilova, I. Kostur

CREATIVITY PAGES OF VASIL PIPASH

The biography and creative path of Vasyl Pipash is researched – a leading figure of choreographic art of Ukraine in the middle of XX - early XXI centuries, artist, choreographer-tutor of the Honored Academic Transcarpathian Folk Choir, choreographer of the National Song and Dance Ensemble Hutsulia, assistant of the Department of Conducting and Singing Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, member of the National All-Ukrainian Music Union, artistic director of the folk song and dance ensemble Cheremosh of Ivan Franko Lviv National University.

Keywords: choreography, art, choreographer, biography, folk dance, traditions, folk art.

Постановка проблеми. З активним розвитком науки про хореографічне мистецтво у світі й в Україні, зокрема, виникає потреба досліджувати та систематизовувати дані про активних діячів цієї галузі, з метою подальших

методологічних розробок та збереження культурних надбань українського народу. Систематизація зібраних даних про Василя Онуфрійовича Піпаша, буде важливим доробком, адже він був – провідним діячем хореографічного мистецтва України середини ХХ – початку ХХІ ст., артистом, балетмейстером-репетитором Заслуженого академічного Закарпатського народного хору, балетмейстером Національного ансамблю пісні і танцю «Гуцулія», асистентом кафедри диригування і співу Івано-Франківського університету ім. В. Стефаніка, членом Національної всеукраїнської музичної спілки, художнім керівником Народного ансамблю пісні і танцю «Черемош» Львівського національного університету імені Івана Франка.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дану тему досліджував Олександр Масляник у документально – довідковому виданні «Гуцульщина у Львові» та книзі «Черемошу грають хвилі, де було описано ключові етапи біографії Василя Піпаша. Глибинне дослідження зробила Кіптілова Надія Володимирівна та її команда, провели численні інтерв'ю з рідними, колегами, друзями, вихованцями, зібрали архівні матеріали родини Василя Піпаша.

Формулювання цілей статті. Дослідити та структурувати зібрані матеріали про творчу діяльність Василя Онуфрійовича Піпаша.

Виклад основного матеріалу. Піпаш Василь Онуфрійович народився 4 серпня 1948 року в селі Косівська Поляна Рахівського району Закарпатської області у дружній та працьовитій сім'ї Онофрія і Василини. Дід Онофрій, з боку батька, возив на джас-кочії власника лісопилки. Дід Андрій, з боку матері, мав свій магазин, його вбили мадяри у Рахові в 1944 році [4, с. 192].

З 1955 до 1966 року Василь Піпаш навчався в школі у селі Великий Бичків [4, с. 192]. «Лісорубе, любове моя! З тебе все почалося. ... Моя мамко ходила співати і мене брала з собою, але мені там було нецікаво, і я втікав до танцюристів. Уже в 4 класі я знав усі танці, і коли хтось не приходив на репетицію, то Йосип Миколайович казав: “Малий, ану вставай!”» [3]. Саме так, будучи ще малим хлопцем, Василь Онуфрійович вперше познайомився із народним танцем. «Чому я написав “лісорубе, любове моя”? Та тому що це

була сім'я» [7]. З 1963 до 1966 року В. Піпаш був активним учасником танцювальної групи в народному ансамблі пісні і танцю «Лісоруб» Великобичківського лісохімкомбінату. Разом із артистами гірського селища – учасниками ансамблю «Лісоруб» – вдалося побувати в Ужгороді, Києві, Москві. Керівником тоді був Йосип Миколайович Волощук, саме він відкрив дорогу у творче життя – Василю Піпашу, адже брав його із собою усюди та змушував проводити репетиції, щоб здобути досвід балетмейстера. Йосип Миколайович був йому за батька, піклувався, цікавився його навчанням та життям, допоміг знайти роботу – Василь Онуфрійович керував танцювальною групою вчителів Бичківської школи Тячівського району, працював у ансамблі «Ялинка» Виноградівської взуттєвої фабрики. Ось так і почалася його кар'єра танцюриста [3].

Одразу після закінчення школи, у 1966 році, вступив до Ужгородського училища культури і мистецтв та був запрошений у Заслужений академічний Закарпатський народний хор – єдиний в Україні професійний колектив, який пропагує і збагачує українську пісенну та хореографічну культуру, мистецтво всіх національних меншин, що здавна мирно проживають на закарпатській землі [5]. З 1959 року балетмейстер танцювальної групи колективу була Народна артистка України Клара Федорівна Балог. Вона часто доручала досвідченим танцюристам вести заняття з групою, виховуючи у такий спосіб навички роботи з колективом, та бути асистентами у її постановках, зокрема й Василеві Онуфрійовичу [10, с. 51]. Слід зазначити, що зміна поколінь танцювальної групи аж ніяк не відзначалась на виконавській майстерності. Завдяки своєрідному репертуару та високому професійному рівню виконання кожного артиста, колектив легко завойовував людські симпатії. Шанувальники народного мистецтва прагнули насолодитися творчістю Закарпатського народного хору: гастролі в усіх куточках Радянського Союзу та за кордоном, концерти для делегатів XXV–XXVI–XXVII з'їздів КПУ та КПРС [4, с. 192]. І це ще не весь перелік мистецької діяльності колективу.

Бурхливою та барвистою була ця сторінка творчості Василя Онуфрійовича. Та згодом його чекала професійна пенсія танцівника і початок нового етапу життя – в ролі кваліфікованого педагога. В 1987 році, почав працювати хореографом-репетитором у Закарпатському народному хорі [4, с. 192]. У цей період спільно із Кларою Федорівною зробив постановку вокально-хореографічної композиції «Шовкова косиця», яка й донині є частиною репертуару [10, с. 51]. Василь Онуфрійович палко любив танцювальне мистецтво, розбирався в ньому, завжди прагнув дізнатися щось нове. Під час зустрічей з колективами на концертах чи урядових фестивалях заводив нові знайомства, цікавився постановками – їхньою структурою, особливостями регіону до якого належали танці, специфікою їхнього виконання, будовою народного костюму. В цей же ж період проходив навчання на курсах підвищення кваліфікації працівників культури на базі Великого театру в Москві, де заняття проводили провідні майстри сцени Асаф Мессерер, Галина Уланова, Борис Акімов та інші. Клара Федорівна Балог мала великі плани на Василя Піпаша, але доля розпорядилася інакше, адже у 1988 році він став балетмейстером Гуцульського ансамблю пісні і танцю. А з 1992 до 1995 року був асистентом кафедри диригування і співу Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Наступний рік провів у Канаді, а саме в містах: Лондон та Торонто, провінції Онтаріо [4, с. 192].

І знову Батьківщина, рідний Львів, який зустрів Василя Онуфрійовича із теплими обіймами. Він отримав багато робочих пропозицій, проте обрав – Народний ансамбль танцю «Горицвіт» [9]. За період діяльності репертуар ансамблю збагатився постановками західного регіону – закарпатський танець «Ужанський весільний», гуцульський танець «Рахівчанка», «Покутський», закарпатський «Дуботанець» та «Увиванець», фрагмент гуцульського весілля.

У 2001 році, в Києві проходив звіт-концерт колективів художньої самодіяльності Львівщини, де Василь Онуфрійович став хореографом-постановником. Палац «Україна» був переповнений талановитими танцівниками, серед яких і учасники-ветерани Народного ансамблю пісні і

танцю «Черемош» [8]. Саме тут розпочинається найяскравіша сторінка творчості під назвою «Черемош – це моє життя».

Ансамбль складався із трьох частин: оркестр, танцювальна група і хор. Єдиний ансамбль, одна історія, але на сцені усі окремо, не було видно співпраці, взаємодії, кожен був сам по собі. Тому в Василя Онуфрійовича з'явилася ціль – побачити на сцені єдиний живий організм – артистів, які проживають коротке життя тривалістю до декількох хвилин. Почалась кропітка праця з кожною частиною колективу, а потім – усіх разом. Знадобилися роки, щоб досягнути цього, побачити хор без партитур і в русі, щоб на сцені проживалося життя. Це було нелегко, але він це зробив.

«Черемош» збагатився постановками Карпатського краю – Гуцульщина, Бойківщина, Закарпаття, Буковина, а також вокально-хореографічними картинами [11]. Учасники ансамблю згадують, що дебютним танцем, під керівництвом Василя Онуфрійовича, була «Дев'ятка», а перша поїздка – в Іспанію [1].

40-річчя, 50-річчя... Численні фестивалі в Україні та за її межами: Австрія, Франція, Польща, Словаччина, Македонія, Туреччина. Студентський Народний ансамбль пісні і танцю «Черемош» гучно заявляв про себе у всіх куточках світу.

Після ювілейного концерту, присвяченого 50-річчю у Львівському національному академічному театрі опери та балету імені Соломії Крушельницької глядачі ще довго були під враженнями, а захоплені відгуки про роботу Василя Онуфрійовича чути й досі. Він був чуйною людиною, яка не вміла злитися, щоразу дякував усім учасникам ансамблю після концерту, завжди був у курсі справ кожного, здавалось би, десятки людей, а він встигав приділити увагу усім зокрема, володів відмінним гумором, а поспілкувавшись з Василем Онуфрійовичем, можна було вивчити нові слова закарпатської говірки.

Так вже доля склалася, що останній спільний концерт відбувся у Великому Бичкові, у вересні 2016 року. Потім здоров'я дало збій, а 10

листопада 2016 року його серце перестало битися. Поховано Василя Онуфрійовича в селі Поповичі, Мостиського району, Львівської області.

Висновки. Варто й надалі збирати, аналізувати й систематизувати дані активних діячів хореографічного мистецтва України. Це дасть можливість познайомити майбутні покоління із нашою сучасністю, творчістю тих митців, до діяльності яких ми були дотичні. Усе своє життя Василь Онуфрійович Піпаш присвятив народній творчості, досліджував традиції національної спадщини хореографічного мистецтва етнічних груп західної України та працював над їх збереженням. У творчому доробку балетмейстера численна кількість хореографічних композицій. Він є прикладом для наслідування та причиною подальших досліджень його творчості.

Список використаної літератури:

1. Байдіна А. О. Інтерв'ю з ветеранами Народного ансамблю пісні і танцю «Черемош» ЛНУ ім. І. Франка. Автобіографічна довідка: Життя і творчість Піпаша Василя Онуфрійовича / провела Байдіна А. О. – Львів, Приватна власність – 08.10.18 р.

2. Байдіна А. О., Кінтілова Н. В. Інтерв'ю з Семеном В. І. Автобіографічна довідка: Життя і творчість Піпаша Василя Онуфрійовича / провели Байдіна А. О., Кінтілова Н. В. – Львів, Стефаника 16а, Кафедра режисури та хореографії ЛНУ ім. І. Франка – 18.10.18 р.

3. Байдіна А. О., Савицький І. П. Інтерв'ю з Питель Л. В. Автобіографічна довідка: Життя і творчість Піпаша Василя Онуфрійовича / провели Байдіна А. О., Савицький І. П. – Львів, Приватна власність – 03.10.18 р.

4. Гуцульщина у Львові / документально – довідкове видання // За ред. О. І. Масляника – Львів : Тиса, 2012. – 252 с. : іл.

5. Заслужений академічний Закарпатський народний хор [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakchoir.com.ua/>. (дата доступу: 19.05.2020).

6. Микола Попенко Шовкова косиця. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XpGE1nta-MM&list=PLfu0i0LvFOHPDDWJWddKt8hYHjulWEjBZ&index=7&t=1266s> (дата звернення: 08.04.2020).

7. Мистецький вечір пам'яті Василя Онуфрійовича Піпаша «Спомин серця» 17 листопада 2018 року. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KHtlyzWGI40&list=PLfu0i0LvFOHPDDWJWddKt8hYHjulWEjBZ&index=6&t=8348s> (дата звернення: 08.04.2020).

8. Народний ансамбль пісні і танцю «Черемош» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://cheremosh.lnu.edu.ua/>. (дата доступу: 19.05.2020).

9. Народний ансамбль танцю «Горицвіт» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.gorytsvit.com.ua/>. (дата доступу: 19.05.2020).

10. Пісня над Карпатами: Державний заслужений Закарпатський народний хор. – Ужгород : Карпати, 1994. – 85 с.

11. Черемошу грають хвили... / за ред. О. І. Масляника. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 218 с.

Дані про авторів

Кіптілова Надія Володимирівна – асистент кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка.

Костур Іванна Андріївна – студентка I курсу магістратури кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка.

вул. Івасюка, 23 кв.20 м. Винники, Личаківський район, Львівська область, Україна, 79495, тел.: (+38093) 859-36-95
e-mail: vkimako@gmail.com

Науковий керівник:

Плахотнюк Олександр Анатолійович, доцент кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка.